

PRAVA I OBAVEZE PRIMAOCA SOCIJALNE POMOĆI I PRIZNAVANJE OBAVEZE POVRATA SREDSTAVA

Prevod u cilju informisanja. U slučaju sumnje primat imaju orginalne verzije teksta na francuskom i nemačkom jeziku.

Ažurirano april 2017. godine

1. Pravna osnova

- Constitution fédérale (RS 101) / „Ustav Švajcarske konfederacije“ (RS 101)
- Code pénal suisse (CP), du 21 décembre 1937 (RS 311.0) / „Švajarski krivični zakonik od 21. decembra 1937“ (RS 311.0)
- Loi fédérale sur la compétence en matière d'assistance des personnes dans le besoin (LAS), du 24 juin 1977 (RS 851.1) / „Savezni zakon o nadležnosti za socijalnu zaštitu lica koja se nalaze u stanju socijalne potrebe (LAS) od 24. juna 1977“ (RS 851.1)
- Loi cantonale sur l'intégration et l'aide sociale (LIAS), du 29 mars 1996 (RSV 850.1) / „Kantonalni zakon o integraciji i socijalnoj pomoći od 29. marta 1996“ (RSV 850.1)
- Règlement d'exécution de la loi cantonale sur l'intégration et l'aide sociale (RELIAS), du 7 décembre 2011 (RSV 850.100) / „Pravilnik o Izvršavanju kantonalnog zakona o integraciji i socijalnoj pomoći od 7. decembra 2011“ (RSV 850.100)
- Loi cantonale sur la procédure et la juridiction administratives (LPJA), du 6 octobre 1976 (RSV 172.6)
- / „Kantonalni zakon o upravnom postupku i pravosuđu (LPJA) od 6. oktobra 1976“ (RSV 172.6)
- Directives du Département en charge des affaires sociales (www.vs.ch/web/sas) / „Direktive Departmana nadležnog za socijalna pitanja“ (www.vs.ch/web/sas)
- Recommandations de la Conférence suisse des institutions d'action sociale (CSIAS) (www.csias.ch), à titre subsidiaire / „Preporuke Švajcarske konferencije ustanova za socijalni rad (www.csias.ch), po principu supsidijarnosti“.

2. Osnovna prava tražioca/korisnika socijalne pomoći

2.1 Pravo na egzistencijalni minimum (čl. 12 Ustava Švajcarske konfederacije, 1 LIAS, 1 i 8 ss. RELIAS)

- Svaka osoba koja ne može, u dovoljnoj meri ili pravovremeno, sopstvenim sredstvima da zadovolji osnovne životne potrebe, ima pravo na socijalnu pomoć (čl. 12 Ustava Švajcarske konfederacije). Dugovi se ne uzimaju u obzir.
- Prema RELIAS-u (čl. 8 do 13) su određeni osnovni principi za posebne grupe osoba (mladi, osobe u obuci, samozaposleni, vlasnici pokretnih i nepokretnih imovina, vlasnici kratkoročne boravišne dozvole L, osobe bez boravišne dozvole).

2.2 Podnošenje zahteva za socijalnu pomoć (čl. 12 LIAS, 28ss RELIAS)

- Zahtev može biti podnesen od strane same osobe ili od strane ovlašćene/opunomoćene osobe.
- Zahtev se podnosi u usmenom ili pisanom obliku opštini koja je nadležna, shodno mestu boravka (mesto na kojem osoba zaista živi) ili socijalno-medicinskom centru (CMS).

2.3 Pravo na dobijanje rešenja (čl. 4 i 13 LIAS, 31s RELIAS, 29 LPJA)

- Opština je nadležna za izdavanje rešenja po pitanju socijalne pomoći. Ali, za izvršenje ove radnje ona takođe može ovlastiti CMS (čl. 4 LIAS).
- Sva opštinska rešenja (pravo na socijalnu pomoć, promena osnovnog budžeta, ukidanje prava, povraćaj sredstava finansijske podrške, itd.) je potrebno obrazložiti i dostaviti dotičnoj osobi uz napomenu o rokovima i mogućnostima žalbe.
- Rešenje treba biti doneto u roku od **30 dana** od dana prijema zahteva. U rešenju se precizira da li je pomoć odobrena kao i visina njenog iznosa. Ako je izrađen budžet, isti će biti priložen.
- Uz izričitu molbu podnosioca zahteva, opština mu, za vreme čekanja konačne odluke, u roku od **pet dana** od dana prijema zahteva, izdaje rešenje po hitnom postupku.

2.4 Pravo na žalbu (čl. 14 LIAS, 33 RELIAS, 5, 34 i 41 ss LPJA)

- Osoba koje se tiče opštinsko rešenje, isto, može osporiti podnošenjem prigovora « Državnom veću, na adresu, Palais du Gouvernement, 1950 Sion ». Žalba se upućuje u potpisanom pismenom

obliku. Pri tome je potrebno navesti rešenje koje se osporava kao i razlog žalbe. Podnosilac žalbe takođe može zahtevati preduzimanje hitnih mera.

- Rok za podnošenje žalbe je 30 dana od dana prijema rešenja. Ukoliko opština ne donese rešenje u zakonski propisanom roku (pogledati tačku 2.3), zahtev se može smatrati odbijenim (čl. 5 LPJA). U tom slučaju osoba može, u razumnom vremenskom periodu, pokrenuti žalbeni postupak zbog « uskraćivanja prava ».

Centar za socijalni rad « Le Service de l'action sociale, Avenue de la Gare 23, 1950 Sion » je nadležan za razmatranje žalbi protiv opštinskih rešenja.

2.5 Pravo na uvid u spise i pravno saslušavanje (čl. 19 i 25 LPJA)

- Osoba putem zahteva ostvaruje pravo na uvid u svoj dosije socijalne pomoći.
- Može se izjasniti o svim tačkama rešenja koje se tiču nje.
- Osoba ima pravo na dostavu kopije svih dokumenata koje je potpisala.

2.6 Početak prava na socijalnu pomoć (čl. 15s RELIAS)

- Ukoliko osoba ostvari pravo na pomoć, njegovo razmatranje u principu započinje na dan kada je zahtev podnesen (pogledati tačku 2.2).
- Ukoliko je zahtev predan u toku meseca, obračun se obavlja po principu " pro rata temporis " (srazmerno broju dana). Međutim, opština može preuzeti obavezu plaćanja ukupne stanarine za prvi mesec, pod uslovom da ona još nije plaćena.
- Opština zadaje rok za predaju dokumenata koja su potrebna za razmatranje prava na pomoć i iznosa finansijske pomoći (finansijsko, osobno, zdravstveno i socijalno stanje) (pogledati tačku 3.2).
- Ukoliko se određena dokumenta za izdavanje rešenja, iz razumljivih razloga ne mogu priložiti u roku manjem od 30 dana, opština će na osnovu raspoložive dokumentacije odlučiti o privremenoj pomoći.
- Ukoliko osoba u propisanom roku i bez opravdanog razloga ne priloži potrebne informacije/dokumenta, i time spreči utvrđivanje stanja ugroženosti u predviđenom roku za izdavanje rešenja, opština može doneti odluku o privremenom odbijanju socijalne pomoći. Ako osoba naknadno priloži informacije/dokumenta, pravo na pomoć će se razmatrati od dana prilaganja tražene dokumentacije, a ne retroaktivno od dana dostave zahteva.

2.7 Isplata socijalne pomoći (čl. 16 RELIAS)

- Osoba ima pravo na isplatu socijalne pomoći tokom prvih dana u mesecu, za tekući mesec.
- U zavisnosti od situacije, socijalna pomoć se može isplaćivati na rate.
- Organ vlasti za socijalnu pomoć može određene račune (npr. kirija stana, medicinski troškovi, premije osiguranja domaćinstva) direktno isplaćivati zajmodavcima.

3. **Osnovne obaveze tražioca/primaoca socijalne pomoći**

3.1 Supsidijarnost socijalne pomoći (čl. 2 i 19a al. 3 LIAS, 1s. i 43 RELIAS)

- Socijalna pomoć je supsidijarna u odnosu na sve druge izvore prihoda i iznose imovine.
- Osoba treba da preduzme sve neophodne postupke koji joj mogu omogućiti ostvarenje finansijskog prihoda (plata/zarada, socijalno ili privatno osiguranje, alimentacija, dečiji dodatak, porodični dodatak, nasledstvo itd.) i prihvati svaku pogodnu ponudu za posao. Ukoliko ona to ne učini ili otuđi/proda imovinu, opština će u budžet uračunati hipotetski prihod (po potrebi za više meseci) koji je srazmeran iznosu kojeg se odrekla. Princip proporcionalnosti mora biti ispoštovan.
- Ukoliko je osoba vlasnik neke nekretnine, obavezna je da prihvati upis hipoteke, kako bi osigurala povrat socijalne pomoći.

3.2 Obaveza davanja podataka i informacija (čl. 12 LIAS, 24 i 29s RELIAS)

- Podnosilac zahteva za socijalnu pomoć mora da dokaže da je u stanju socijalne potrebe i da detaljan prikaz svog finansijskog stanja (prihodi, imovina, nekretnine itd.). Dužan je da prikaže svoje poslovno, socijalno i lično stanje (naročito se trebaju prijaviti osobe koje žive u zajedničkom domaćinstvu) kao i zdravstveno stanje (u slučaju potrebe, u prilogu dostaviti potvrdu o zdravstvenom stanju).
- Informacije se trebaju dostaviti u roku koji je odredila socijalna služba (pogledati tačku 2.6), a tiču se svih članova porodične (ili vanbračne) zajednice kao i izdržavane dece, čak i ako više ne žive u zajedničkom domaćinstvu.
- Primalac pomoći je dužan da, bez odlaganja, informiše organe socijalne pomoći o svim promenama stanja/situacije. Ukoliko ne ispoštuje pravilo i time svoje pravo na pomoć dovede u sumnju, opština može doneti odluku o privremenoj obustavi isplate socijalne pomoći i odrediti rok za dostavljanje potrebnih informacija/dokumenata.

3.3 Saradnja pri reintegraciji (čl. 11 LIAS, 18ss RELIAS)

Korisnik socijalne pomoći dužan je da čini sve što se od njega razumno zahtevati može u cilju postizanja finansijske samostalnosti i socijalne reintegracije.

- Osoba je dužna da saraduje sa upravnim vlastima i organima koji joj mogu pomoći u sticanju samostalnosti, posebno socijalna osiguranja (invalidsko osiguranje, osiguranje za slučaj nezaposlenosti, osiguranje od posledica nesrećnog slučaja SUVA, itd.) kao i privatna osiguranja, te je dužna da prihvati razne predložene mere. Ako je osoba makar delimično radno sposobna, obavezna je da se prijavi u osiguranje za slučaj nezaposlenosti u svojstvu tražioca zaposlenja (nezavisno od eventualnog prava na dnevnicu). Osoba je dužna da ide na konsultacije sa savetnikom regionalnog centra za zapošljavanje (ORP) i da prilaže dokaze o potrazi za radnim mestom.

3.4 Stan

- Opštine redovno utvrđuju obračun prosečnih zakupnina na tržištu i na zahtev primaoca pomoći obavestavaju ga o tome. Ako je zakupnina/kirija primaoca pomoći previsoka, pismenim putem, opština od njega može zahtevati da se preseli u razumnom vremenskom periodu.
- Ako se nakon isteka datog roka, osoba protivi promeni mesta stanovanja, ili nije u mogućnosti da dokaže da je tražila prikladan stan, opština može odbiti da preuzme plaćanje stanarine čiji iznos prevazilazi utvrđeni izračun prosečne stanarine.
- U slučaju da osoba samostalno plaća kiriju, dužna je da predoči nadležnoj vlasti za socijalnu pomoć potvrdu o mesečnoj uplati.

3.5 Povrat sredstava socijalne pomoći (čl. 21ss LIAS, 48ss RELIAS)

- Osoba koja je nakon punoletstva primila socijalnu pomoć je dužna da vrati sredstva, bez kamate, posebno ako je, u smislu zakona o stečajnom postupku (LP), dospela do boljeg materijalnog stanja. Nepravredna primanja su svakodobno povratna, uz kamatu.
- Pravo na povrat zastareva nakon dvadeset godina od dana isplate poslednjeg iznosa novčane socijalne pomoći. U slučaju da opština i primalac pomoći ne uspeju da odrede modalitete povrata sredstava, opština će izdati formalno rešenje koje osoba može da ospori pred Državnim većem (pogledati tačku 2.4).
- Ne postoji obaveza povrata sredstava ako dosije glasi na ime maloletnika ili mlade osobe do završetka njenog osnovnog stručnog obrazovanja.
- U slučaju da se socijalna pomoć isplati kao predujam za potraživanje od neke treće strane, socijalnog ili privatnog osiguranja, primalac pomoći potpisuje ugovor o cesiji/ustupanju tražbine u korist organa vlasti za socijalnu pomoć. Povrat sredstava se vrši odmah nakon naplate potraživanja, u visini iznosa socijalne pomoći, odnosno isplaćenih sredstava u datom razdoblju. Zahvaljujući potpisanim ugovorima o cesiji, iznos potraživanja od osiguranja ili treće strane se direktno dodeljuje nadležnom organu. Ako se napomenuti iznos ipak uplati primaocu pomoći, on postaje obavezan da informiše nadležni organ za socijalnu pomoć, i istom, bez odlaganja, vrati dug.

4. Sumnje na nezakonito primanje socijalne pomoći (čl. 12 i 15b ss LIAS)

- Ako postoje opravdane sumnje da osoba na nezakonit način prima, da je primila ili da pokušava primati sredstva socijalne pomoći, organi socijalne pomoći mogu uključiti specijalizovane inspektore.
- Primalac pomoći kao i svi članovi porodične zajednice su dužni da, u njihovom prisustvu i tokom odgovarajućeg vremenskog perioda, socijalnim radnicima i inspektorima zaduženim za istragu slučaja, dopuste pristup njihovom domu, po potrebi vozilu kao i sopstvenim radnim mestima.
- Primalac socijalne pomoći je dužan da, ukoliko se to od njega zahteva, službi koja je zadužena za istraživanje slučaja dostavi sve tražene informacije potrebne za utvrđivanje činjeničnog stanja. Ova obaveza, u smislu čl. 110 st. 1 i 2 Švajcarskog krivičnog zakonika, važi i za članove porodice kao i druge osobe koje pripadaju istom domaćinstvu.
- U slučaju utvrđivanja prekršaja, organi socijalne pomoći obavestavaju dotičnu osobu o ishodima istrage.
- U slučaju prekršaja koji se gone po službenoj dužnosti, služba koja je zadužena za istraživanje slučaja dostavlja činjenično stanje nadležnom upravnom organu (državno tužilaštvo). Kod ostalih prekršaja, nadležni organ za socijalnu pomoć izriče sankcije propisane zakonom i o tome izveštava centar za socijalni rad.

5. Sankcije zbog kršenja obaveza

5.1 Administrativne sankcije (čl. 19a ss LIAS)

- Ukoliko osoba ne dostavi podatke neophodne za dokazivanje, odnosno utvrđivanje njenog stanja socijalne ugroženosti, opština može privremeno odstupiti od predmeta.
- Ukoliko primalac socijalne pomoći ne ispoštuje neke od svojih zakonskih obaveza, podleže sankciji.

- Sankcija se izriče odlukom opštine (ili odlukom CMS-a, pri delegiranju) koja mora biti u pisanom obliku, obrazložena i dostavljena primaocu socijalne pomoći. Rešenje sadrži izrečenu sankciju, vreme trajanja (mesece na koje se odnosi), obrazloženje i očekivano ponašanje. Rešenje se može osporiti pred Državnim većem (pogledati tačku 2.4).
- Moguće su tri vrste sankcija:
  - 1) Postepeno smanjenje nivoa osnovnih sredstava potrebnih za život:
    - Smanjenje nivoa osnovnih sredstava potrebnih za život za 15%;
    - Isključivanje iz socijalne pomoći i odobravanje hitne pomoći: nivo osnovnih sredstava potrebnih za život smanjen na mesečni doprinos od: Fr. 500.- po odrasloj osobi; Fr. 300.- po maloletnoj osobi od 12 godina; Fr. 220.- po maloletnoj osobi ispod 12 godina;
    - Isključivanje iz socijalne pomoći i odobravanje hitne pomoći: nivo osnovnih sredstava potrebnih za život smanjen na dnevni doprinos od: Fr. 10.- po odrasloj osobi i Fr. 6.- po maloletnoj osobi;
  - 2) Uzimanje u obzir hipotetskog dohotka;
  - 3) Obustava socijalne pomoći u slučaju repetitivne zloupotrebe prava.

5.2 Krivičnopravne sankcije (19d LIAS, 66a, 146 i 148a CP)

- Protivpravnom primanju socijalne pomoći, shodno kantonalnom zakonodavstvu, može slediti novčana kazna u maksimalnom iznosu do Fr. 10'000.-, osim ako državnim/saveznim zakonom nije predviđena teža kazna.
- Prema državnom/saveznom zakonu, osoba može biti osuđena zbog nezakonitog primanja socijalne pomoći na kaznu lišavanja slobode (zatvor) u trajanju od najviše godinu dana ili na novčanu kaznu i/ili u slučaju prevare, na kaznu lišavanja slobode (zatvor) u trajanju od najviše pet godina ili na novčanu kaznu.
- Ako je primalac pomoći stranac i osuđen zbog prevare koja se odnosi na socijalnu pomoći ili protivzakonito primanje socijalne pomoći, sudija izriče meru proterivanja iz Švajcarske na period od pet do petnaest godina.

Sledećim svojeručnim potpisom potpisnik potvrđuje / potpisnici potvrđuju zahtev za socijalnu pomoć u opštini:

.....

te izjavljuje (izjavljuju), kako je (su) uzeo/li na znanje gore navedene pravne odredbe koje se odnose na prava i obaveze primaoca pomoći, posebno na supsidijarnost socijalne pomoći, te kako mu (im) je pažnja skrenuta na obavezu vraćanja sredstava koja su primljena kao doprinosi socijalne pomoći (pogledati iznad tačku 3.5).

(Prezimana, imena i potpisi)

Vlasnik dosjea: .....

Bračni/životni partner: .....

Punoletna deca: .....

.....

.....

Mesto i datum: .....